

***Cruciata pedemontana* (Bellardi) Ehrend., novetat pels Pirineus**

***Cruciata pedemontana* (Bellardi) Ehrend., new for the Pyrenees**

Rebut: 16.12.09
Acceptat: 25.01.10

Noves localitats:

PALLARS SOBIRÀ (LLEIDA): Àrreu, damunt la borda d'Anton, prats mesoxeròfils i balegars en indret rocallós, CH4025, 1860 m s.n.m., A. Mercadé i A. Pérez-Haase, 3-IX-2008; Àrreu, Mare de Déu de les Neus, cap a la borda del Castell i cap als prats de les bordes d'Àrreu, balegars i prats mesòfils i mesoxeròfils, CH4125, 1335-1450 m s.n.m., A. Mercadé i A. Pérez-Haase, 3-IX-2008; Isil, dels prats de Torres a les bordes de Risé, balegars i prats mesòfils i mesoxeròfils, CH4427, 1350-1625 m s.n.m., A. Mercadé i A. Pérez-Haase, 2-VII-2009; Isil, camí d'Airoto, balegar, CH4128, 1770 m s.n.m., A. Pérez-Haase, 1-XI-2009; Alós d'Isil, sobre les bordes de Moredo, balegar, CH4230, 1750 m s.n.m., A. Pérez-Haase, 1-XI-2009.

Cruciata pedemontana (Fig. 1) és una espècie de distribució eurasiàtica, que ocupa de forma discontinua una àmplia àrea que va des del centre d'Àsia fins al nord d'Àfrica (GBIF, 2009; Devesa, 2007). Avui dia també es troba als Estats Units d'Amèrica com a espècie introduïda (USDA, 2009; GBIF, 2009). Es tracta d'un tàxon fàcilment identificable, que es distingeix dels seus congèneres ibèrics per ésser l'únic anual, de port sovint molt gràcil, d'inflorescències no bracteades i amb conspicua pilositat als pedicels florals (Devesa, 2007).

Considerant més detalladament la seva corologia, a l'Europa occidental aquesta rubiàcia creix, més aviat escassa, a Itàlia, als Alps sud-occidentals, al Massís Central francès i al centre i sud de la península Ibèrica (Pignatti, 1982; Aeschimann *et al.*, 2004; Silene, 2009; Devesa, 2007). En canvi, l'espècie no era coneguda de l'espai comprès entre les Cevenes i el sistema Ibèric. Per tant, les localitats palleareses aquí consignades representen les primeres citacions pel conjunt dels Pirineus i, a la vegada, una novetat per a la flora dels Països Catalans (Fig. 2). Respecte la seva distribució pirinenca, vam trobar aquesta espècie només a quatre valls secundàries de la vall d'Isil. Posteriorment a la seva descoberta i per precisar-ne millor la distribució al Pallars, la vam cercar sense sort al solell de Son i al de Berrós Sobirà, cosa que, juntament amb el fet que hagi passat desapercibuda fins ara, fa pensar que es pugui trobar restringida a la vall d'Isil. D'altra banda, encara que es trobi tant localitzada, n'existeixen incomptables individus (segurament desenes de milers), tant a la població d'Àrreu com a la de les bordes de Risé, les dues úniques que vam poder prospectar amb profunditat.

Pel que fa a l'ecologia de l'espècie al Pirineus, viu –entre 1335 i 1860 m– en hàbitats poc específics i ben representats als solells pallearesos, balegars montans (*Senecio adonidifolii-Genistetum purgantis*) i prats mesòfils (*Genistello-Agrostidetum*) i mesoxeròfils (*Koelerio-Avenuletum ibericae*). Molt més rarament ocupa ambients rocosos marginals juntament amb altres espècies de terraprimis (*Sedo-Scleranthion*). En tots els casos creixia sobre substrat esquistós, en sòls de reacció molt probablement àcida. Aquesta ecologia és coincident amb la recollida a les flors de referència de països propers (Coste, 1937; Devesa, 2007; Pignatti, 1982).

FIGURA 1. Detall dels (a) fruits, (b) les flors i (c) el port de *Crucjata pedemontana*.

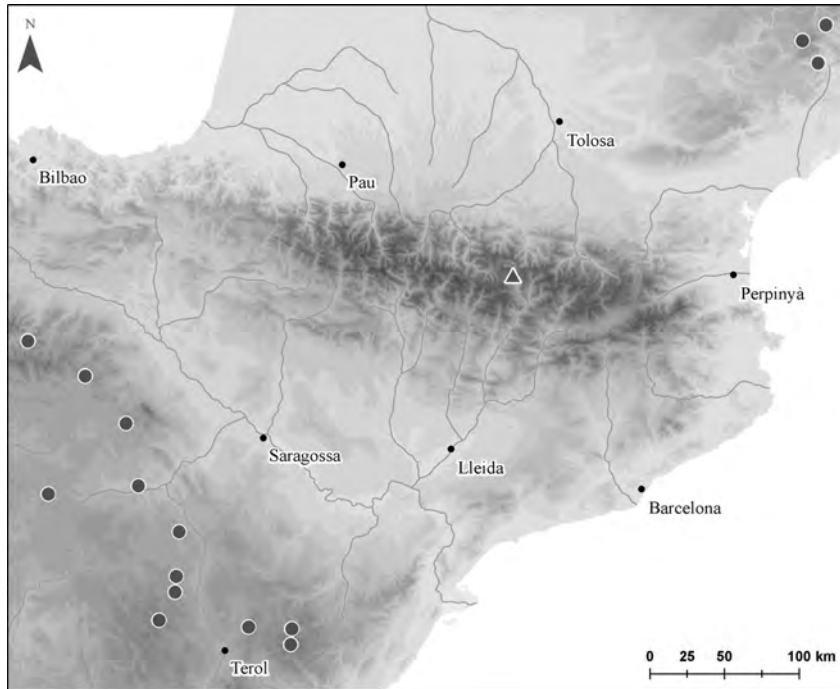

FIGURA 2. Mapa de distribució de *Crucjata pedemontana* al sud de França i nord-est d'Espanya. Amb cercles indiquem les localitats conegudes a les Cevenes i a la serrelada Ibèrica i amb un triangle les noves localitats pirinenques.

Bibliografia

- AESCHIMANN, D., LAUBER, K., MOSER, D.N. & THEURILLAT, J.P. *Flora alpina*. Ed. Haupt. Berna.
- COSTE, H. 1937. *Flore descriptive et illustrée de la France de la Corse et contrées limitrophes, Tome 2*. Librairie des Sciences et des Arts. Paris.
- DEVESA, J.A. 2007. *Crucjata* Mill. In: DEVESA, J.A., GONZALO, R., & HERRERO, A. (Eds.) *Flora iberica* 15. *Rubiaceae-Dipsaceae*. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.
- GBIF. *Biodiversity occurrence data accessed through GBIF Data Portal*. (Data de consulta: 05/X/2009). <http://www.gbif.org>
- SILENE. *Base de Données*. (Data de consulta: 15/X/2009). Conservatoire Botanique National Méditerranéen de Porquerolles (CBNMED). <http://silene.cbnmed.fr>
- PIGNATTI, S. 1982. *Flora d'Italia* 2. Ed. Edagricole. Bologna.
- USDA. *Plants database*. (Data de consulta: 09/X/2009) <http://plants.usda.gov>

A. PÉREZ-HAASE I A. MERCADÉ*

* Universitat de Barcelona, Dept. Biologia Vegetal, Av. Diagonal 645, 08028, Barcelona. A/e: aaronperez@ub.edu